

24/25

Aktiva åtgärder för arbete mot diskriminering och kränkande behandling

Per Olsområdets förskolor: Skogsglantan och Björksta

Ansvarig för planen: Sofia Taipale

tel: 0223-44025

Rektor Per Olsområdet

2024-09-03

AKTIVT ARBETE MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Det förebyggande arbetet handlar om att ta bort risker för att barn blir utsatta för kränkningar i förskolan.

Det förebyggande arbetet kan göras i följande fem steg:

- Kartlägga risker
- Analysera orsaker till riskerna
- Sätta upp mål och bestämma åtgärder
- Upprätta en plan mot kränkande behandling
- Följa upp och utvärdera

LAGSTIFTNING

SKOLLAGEN

Aktiva åtgärder

Enligt 6 kap. 1 – 16§§ (2010:800) skall huvudmannen för förskolan se till att;

- det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever,
- det vidtas förebyggande åtgärder för att förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling och
- det upprättas en årlig plan mot kränkande behandling som skall innehålla redogörelse av dessa åtgärder.

DISKRIMINERINGSLAGEN (2008:567)

- Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
- Arbetet med aktiva åtgärder innebär att bedriva ett förebyggande och främjande arbete genom att:
 1. undersöka om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten,
 2. analysera orsaker till upptäckta risker och hinder,
 3. vidta de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas och
 4. följa upp och utvärdera arbetet enligt punkt 1–4.
- Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande. Åtgärder ska tidsplanernas och genomföras så snart som möjligt.

ÖVRIGA STYRDOKUMENT

BARNKONVENTIONEN

Grundprinciper:

- Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3: I alla åtgärder som rör barn ska man i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa.
- Artikel 6: Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas fysiskt, psykiskt, andligt, moraliskt och socialt.
- Artikel 12: Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem. När åsikterna beaktas ska man ta hänsyn till barnets ålder och mognad.

FAGERSTA KOMMUN

Kommunens mål och avsikter finns dokumenterade i

- Fagersta kommuns jämställdhets- och mångfaldsplan- KF 2013-12-17, § 137 (www.fagersta.se)
- Fagersta Kommuns jämställdhetsstrategi- KF 2013-03-26, § 4 (www.fagersta.se)

LÄROPLAN, LPFÖ 18

1. Förskolans värdegrund och uppdrag

- var och en som verkar inom förskolan skall främja aktningen för varje människas egenvärde och
- inget barn skall i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon anhörig eller funktionsnedsättning, ålder, könsöverskridande identitetsuttryck, eller för annan kränkande behandling.

2.1 Normer och värden

Alla som arbetar i förskolan ska följa de normer och värden som förskolans läroplan anger och bidra till att genomföra förskolans uppdrag.

Mål

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla:

- respekt och förståelse för människors lika värde och de mänskliga rättigheterna,
- förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till etiska dilemman och livsfrågor och
- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra.

BEGREPP OCH DEFINITIONER

Begrepp	Definition
Etnisk tillhörighet	Att någon tillhör en grupp av personer som har samma nationella eller etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.
Sexuell läggning	Till exempel homosexuell, bisexuell eller heterosexuell, mm.
Funktionsnedsättning	Varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födseln, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.
Ålder	Uppnådd levnadslängd.
Könsöverskridande Identitet eller uttryck	Att någon inte identifierar sig som kvinna/flicka eller man/pojke. Identitet genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.
Könstillhörighet	Att någon känner sig som man, pojke, flicka och kvinna
Kön	Det biologiska könet
Religion eller annan trosuppfattning	Omfattar alla olika religioner t.ex. islam, judendom, kristendom och hinduism. Trosuppfattning innefattar uppfattningar som sin grund i eller samband med en livsåskådning, t.ex. buddism eller sekulärhumanism.
Diskriminering	Ett övergripande begrepp för negativ, missgynnande och kränkande behandling av individer eller grupper på osakliga grunder. Diskriminering används också som begrepp där institutioner genom t.ex. struktur och arbetsätt upplevs som kränkande. Diskrimineringsgrunderna är kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller könsöverskridande identitet. Diskriminering kan endast utföras av person i maktposition.
Direkt diskriminering	Är när ett barn behandlas sämre än andra barn på grund av en eller flera diskrimineringsgrunder.
Indirekt diskriminering	Tillämpandet av en bestämmelse som verkar neutral men som får en diskriminerande effekt.
Bristande tillgänglighet	Person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en

jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning som är skäligen utifrån krav på tillgänglighet i lag och annan författning.

Trakasserier	Uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller könsöverskridande identitet. Trakasserier kan utföras av vuxna/barn, barn/barn och mellan barn/vuxna.
Kränkande behandling	Ett uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Detta kan vara att till exempel retas, mobba, frysa ut någon, knuffas eller att rycka någon i håret. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker barns värdighet. Det kan vara fysiska, verbala, psykosociala eller i texter och bilder.
Repressalier	Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att barnet eller vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

VISION FÖR FAGERSTA KOMMUNS FÖRSKOLEAVDELNING

På förskolan skall individer uppleva trivsel, trygghet, inflytande och glädje. Alla som vistas i förskolan skall visa varandra respekt, hänsyn och omsorg. Förskolan ska vara en plats där alla har lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, funktionsvariation, religion, sexuell läggning, könsöverskridande identitet, ålder eller etnisk tillhörighet.

Främjande arbete mot diskriminering och kränkande behandling innebär att:

Alla som arbetar i förskolan skall vara goda och positiva förebilder och ha ett förhållningsätt, enligt Fagersta kommuns värdegrund STAR:
Samarbete, Trygghet, Ansvar, Respekt.

FRÄMJANDE ARBETE

REKTORS DELAKTIGHET I PLANEN

- Se till att kartläggningarna genomförs av varje arbetslag.

- Avsätta tid för analys av kartläggningar.
- Avsätta tid för förskolan att diskutera fram mål och åtgärder.
- Avsätta tid för förskolan att följa upp och utvärdera aktiva åtgärder.
- Se till att planen revideras varje år.

PEDAGOGERNAS DELAKTIGHET I PLANEN

Gemensamt för varje förskoleområde:

- Kompetensutveckling i Normkreativt förhållningssätt genom litteratur "Normkreativitet i förskola". Ny personal ska läsa boken.
- Kompetensutveckling i Traumamedveten Omsorg genom litteratur "Traumamedvetenhet i förskolan". Ny personal ska läsa boken.
- Regelbundet diskutera etiska dilemman på gemensamma planeringar och i barngruppen.
- Diskrimineringsgrunderna planeras in i årshjulet.

FÖRSKOLANS EGNA INSATSER FÖR FRÄMJANDE ARBETE

- Vi är förebilder för barnen, vi tänker på hur vi bemöter varandra och barnen.
- Vi pratar med, ser, bemöter och bekräftar, varje barn uppmärksam och med uppskattning och lyhördhet. Vi rör oss nära barnen.
- Vi använder ord som kompisar, barnen eller avdelningens namn. Vi säger även barnens namn istället för att säga flickor, pojkar, tjejer eller killar. Vi uppmuntrar barnen utifrån vem de är och inte utifrån kön.
- Vi uppmuntrar alla barn till mångsidig- och allsidighet i sina val av lek, kompisar, platser och material.
- Vi förutsätter aldrig att barn eller vuxna är på ett visst sätt utifrån kön, ålder, funktionsvariationer, härkomst eller klädsel. Vi bemöter alltid barnen utifrån personen och på deras nivå. Alla barn har rätt till olika känslor och uttryck.
- Pedagog varierar sitt språkbruk i dagligt tal, lek, sånger och berättande. Vi hänvisar även barnen att söka stöd, idéer och lösningar hos kompisarna och inte bara hos oss vuxna.
- Varje individ är viktig och ska vara synliggjord, även få komma till tals och bli lyssnad på, av både barn och vuxna.
- Vi arbetar efter Stopp! Min Kropp! Där bestämmer barnen på deras villkor vilken närkontakt de vill ha med en vuxen eller med andra barn. Vi lyssnar på barnen och på deras behov. Vi frågar hur barnen vill bli tröstade samt respekterar deras åsikter.
- Vi använder oss av ett medvetet normkritiskt synsätt/förhållningssätt samt ett gränsöverskridande tänkande/förhållningssätt i vårt ledarskap, i barnens lek och i miljöns utformning.
- Vi beaktar mångfalden i verksamheten genom att ge olika högtider samma uppmärksamhet.

BARNENS DELAKTIGHET I DET FRÄMJANDE ARBETET

(gemensamt för Per Olsområdet förskolor)

Fr.o.m. augusti 2018 arbetar vi med de sju diskrimineringsgrunderna: kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck och ålder i fokusområden enligt ett årshjul och i vardagen när frågor och situationer uppkommer. Detta gör att barnen regelbundet får ta del av etiska dilemman i lek, projekt, teman och vardagsrutiner. I detta arbete kommer vi att använda oss av en dokumentationsmall.

FÖRSKOLANS ARBETE MED DISKRIMINERINGSGRUNDERNA

Kön

Mål: All verksamhet på vår förskola genomsyras av ett normkreativt förhållningssätt, material och miljöer för att öka jämställdheten.

Förskolans konkreta åtgärder (metoder):

- Pedagogerna har en dialog med vårdnadshavare på inskolningssamtal/vårdnadshavarträff (föräldramöte) om hur vi arbetar med genus utifrån dokumentationsmallen mot diskriminering och kränkande behandling.
- Samtal/reflektion i arbetslagen utifrån bemötandefoldern.
- Använder oss av ett inkluderande språk som inte kategoriserar barn efter kön.
- Pedagogerna undviker att förstärka heteronormen och könsrollsstereotypa mönster, exempelvis att flickor/pojkar förväntas att de skall uppföra sig på ett visst vis.
- Vid inköp av leksaker och böcker och annat material.

Etnisk tillhörighet

Mål: Förståelse för allas lika värde och ett synsätt där man ser olikheter som en tillgång.

Förskolans konkreta åtgärder (metoder):

- Pedagogerna har ett positivt bemötande och intresse i vardagen utifrån olika kulturer.
- Pedagogerna tänker på, vid inköp, att olika etnicitet finns representerade bland exempelvis dockor och böcker.
- Världskarta eller liknande finns på förskolan.
- Ordbilder på olika språk finns uppsatta. Vid återvinning kan man till exempel skriva plast på flera språk. Vi tar hjälp av vårdnadshavare med översättning.
- I miljön påvisa olika etniciteter, t.ex. olika familjeförhållanden, boenden, möbler mm.

Religion och annan trosuppfattning

Mål: Alla är accepterade och respekterade för den de är oavsett religion eller annan trosuppfattning.

Förskolans konkreta åtgärder: (metoder)

- Pedagogerna bejakar barnen när de talar om sin trosuppfattning
- Vi har årshjul med olika kulturer och traditioner, för att hjälpa oss uppmärksamma olika viktiga dagar och händelser. Dessa synliggörs i förskolans miljöer och dokumentation.
- Högtidsboken, med information om olika högtider, traditioner finns på varje förskola
- Hänsyn tas till familjens trosuppfattning när det gäller måltiderna
- Inkludera hela familjen, ställa frågor och visa intresse för andra religioner och annan trosuppfattning
- Vi visar i miljön med t.ex. böcker och bilder

- Vid inköp av leksaker, böcker och annat material

Funktionsnedsättning/ Funktionsvariation

Mål: Förskolan skapar en accepterande atmosfär där alla är lika mycket värda oavsett funktionsvariation och alla barn ges samma rättigheter och möjligheter att delta i verksamheten.

Förskolans konkreta åtgärder: (metoder)

- Vi anpassar verksamheten utifrån alla barnens behov och förutsättningar
- Vi förstärker och lyfter fram kompetens hos alla personer oavsett funktionsvariation
- Olikheter ska synliggöras i miljön och vid inköp av leksaker, böcker och annat material.
- Tänk på återanvändning, en docka som har tappat ett ben kan ha en funktionsnedsättning
- Vi uppmärksammar olika dagar som t.ex. Vita käppens dag och genom att Rocka sockorna
- Vid inköp av leksaker, böcker och annat material.

Sexuell läggning

Mål: Alla blir respekterade oavsett sexuell läggning.

Förskolans konkreta åtgärder: (metoder)

- Förskolan läser böcker om olika familjekonstellationer
- Vi bejakar olika familjebildningar i samtal/diskussioner och att vi synliggör dessa genom att sätta upp olika familjekonstellationer i verksamheten
- Pedagogerna undviker att förstärka heteronormen och könsrollsstereotypa mönster. I leken förstärker de vuxna att det finns olika familjekonstellationer.
- Skapa alternativa lekgrupper i till exempel projekt, regellekar och på utflykter så kan barn som inte vanligtvis leker med varandra träffas
- Vid inköp av leksaker, böcker och annat material
- I möte med vårdnadshavare använder vi ordet partner istället för att anta att det är man och kvinna i en relation

Ålder

Mål: Ett respektfullt bemötande till varandra oavsett ålder.

Förskolans konkreta åtgärder:

- Förskolan planerar och anpassar miljöer efter barngruppen till exempel att utmana traditionell uppdelning av material och rum samt blanda olika material på nya sätt
- Planerar grupper/aktiviteter efter behov, intresse och erfarenheter och inte alltid ålder
- Möjlighet ges till individuell utveckling
- Vid inköp av leksaker, böcker och annat material
- Ha ett syfte med vart pedagogiskt material förvaras, när det ska användas och med vem. Ska pedagog vara närvarande
- Kollegor ska respektera allas erfarenhet oavsett ålder och hur många år man arbetat

Könsöverskridande identitet eller uttryck

Mål: Förskolan har en accepterande och respekterande inställning till könsöverskridande identitet eller uttryck.

Förskolans konkreta åtgärder: (metoder)

- Barnen får prova olika roller i olika sammanhang och bli stärkta och bekräftade för sina egna val. Oavsett biologiskt kön och vilka kläder man har på sig kan man göra det man vill
- Vi läser böcker som tar upp ämnet
- Utifrån vår barnsyn ser vi positivt på olikheter och utgår från individen i vårt bemötande
- Vi ser över sånger, ramsor och åtgärdsord som kan uppfattas stereotypa och ger fler val
- Vid inköp av leksaker, böcker och annat material

FÖREBYGGANDE ARBETE

REKTORS DELAKTIGHET I PLANEN

- Se till att kartläggningarna genomförs av varje arbetslag.
- Avsätta tid för analys av kartläggningar.
- Samtala med medarbetare på medarbetarsamtalet om hur hen trivs på förskolan.
- Göra frekventa besök i varje arbetslag/barngrupp med återkoppling till pedagoger för att få en bild av verksamheten.

PEDAGOGERNAS DELAKTIGHET I PLANEN

- Pedagogerna gör en kartläggning enligt förskolans årshjul.
Valda kartläggningsmetoder:
 - Planerade samtal, *barnintervjuer*, det vill säga frågeställningar till barnen som används av både pedagoger och föräldrar.
 - *Trygghetsvandringar* med barnen tillsammans med pedagoger, glada/sura figurer.
 - Observationsmaterial.
 - Kartläggning av riskområden genom frekvensmätning.
- Nulägesanalys av riskområden görs tillsammans i respektive arbetslag.
 - Arbetet dokumenteras i dokumentet *Analys av kartläggning, åtgärder och utvärdering*.
- Mål och åtgärder
 - Utifrån analysen tar arbetslaget fram mål och åtgärder för hur vi ska arbeta under det kommande året på planeringsdag i september.
 - Utvärdering av arbetet med Aktiva åtgärder sker på planeringsdag i maj varje år.

RUTINER FÖR ÅTGÄRDANDE ARBETE OCH AKUTA SITUATIONER

Pedagogerna ansvarar för att uppmärksamma och stoppa om de får signaler på att någon känner sig kränkt. Den pedagog som uppmärksammat händelsen har ansvar att de inblandade får stöd och hjälp att reda upp situationen (se främjande arbete mot kränkande behandling). Vid kränkningar eller trakasserier anmäls händelsen omgående till rektor där särskilda rutiner följs och dokumenteras.

Barn kränker barn:

- Vi samtar med de berörda barnen om vad som har hänt.
- Vi ställer öppna frågor om hur det har gått till.
- Den pedagog som samtalat med barnen dokumenterar händelsen.
- Vi involverar vårdnadshavare.
- Rektor informeras som i sin tur delger vid behov huvudman.
- Dokumentation enligt bilaga 1,2,3,4.

Vuxna kränker barn:

- Påtala om personal, vuxen, vårdnadshavare kränkt ett barn.
- Tar den vuxna åt sidan bort från barngruppen och berättar hur situationen har upplevts.
- Prata med vårdnadshavare om vad som har inträffat.
- Kontakta rektor.
- Rektor samtar med de berörda utan barn närvarande.
- Dokumentation enligt bilaga 1,2,3,4.
- Rektor informerar huvudman vid behov genom att delge bilagorna 1,2,3,4.

Barn kränker vuxna:

- Vi samtar med de berörda barnen om vad som har hänt.
- Vi ställer öppna frågor om hur det har gått till.
- Den pedagog som är inblandad med barnen dokumenterar händelsen.
- Vi involverar vårdnadshavare.
- Rektor informeras som i sin tur delger vid behov huvudman.
- Dokumentation enligt bilaga 1,2,3,4.

Vuxna kränker vuxna:

- För en rak kommunikation med berörd person.
- Ta den vuxna åt sidan bort från barngrupp och berätta hur situationen upplevts.
- Ta kontakt med rektor.
- Rektor informerar huvudman vid behov, bilaga 1,2,3,4.
- Ta kontakt med skyddsombud vid behov.
- Dokumentation, använd blankett.

BARNENS DELAKTIGHET I PLANEN

Genom barnintervjuer ges barnen möjlighet att berätta hur de upplever sin situation på förskolan och hur de tänker kring sina rättigheter och skyldigheter. Tillsammans i möten med barnen har pedagogerna enkla samtal vid samlingar och måltider där de också pratar om barnens rättigheter och skyldigheter och hur man är mot varandra i en grupp samt vid undervisningssituationer.

VÅRDNADSHAVARNAS DELAKTIGHET I PLANEN

Aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för förskolan finns tillgänglig för vårdnadshavarna i varje avdelnings informationspärm och på förskolans hemsida samt kommuniceras av pedagogerna under inskolningssamtalet med vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna informeras på vårdnadshavarträff/föräldramöten samt deltar aktivt genom *barnintervjuer* och en föräldraenkät som genomförs vartannat år i Fagersta Kommun. Vårdnadshavarna är delaktiga i verksamheten genom dokumentation och daglig dialog med förskolans personal.

UTVÄRDERING OCH UPPFÖLJNING

Genom att årligen göra en ny kartläggning och därefter en analys av nuläget kan vi mäta och jämföra resultaten mellan olika år.

Arbetslagen gör en kartläggning under september enligt årshjul. Arbetslagen gör efter detta en nulägesanalys och bestämmer mål, åtgärder och ansvarsfördelning att arbeta mot. Förskolans *Aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling* för förskolan revideras årligen. Uppföljning sker kontinuerligt i dokumentationsmallen.

PEDAGOGER OCH ANNAN FÖRSKOLEPERSONAL

- Vara väl förtrogna med att följa förskolans aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för förskolan.
- Använda de dokument som beskrivs i aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för förskolan.
- Informera och involvera barn och vårdnadshavare i aktiva åtgärder för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling för förskolan bland annat vid vårdnadshavarträff/föräldramöten och utvecklingssamtal.
- Ifrågasätta och reflektera över de normer och värderingar som de förmedlar och sträva efter likabehandling.
- Reagera direkt där diskrimineringen, trakasserier eller den kränkande handlingen utförs, om möjligt också lösa detta på plats.
- Se till att åtgärder vidtas då diskriminering och annan kränkande behandling behöver anmälas.
- Bevaka att utreda fall av diskriminering och annan kränkande behandling, där den enskilda pedagogen är berörd, följs upp.

VEM KONTAKTAR JAG?

- Om du som pedagog/vårdnadshavare upplever att något barn blivit kränkt så vänder du dig i första hand till rektor.
- Pedagog som uppmärksammar kränkning mot barn av annan pedagog har skyldighet att anmäla detta till rektor.
- Pedagog som blir kränkt av barn eller annan vuxen uppmanas att vända sig till rektor eller skyddsombud.
- Pedagog som blir kränkt av rektor uppmanas att vända sig till avd. chefen eller skyddsombud.